



Bez umowy i bezpłatnie

Z informacji otrzymanych od Dyrektora Wydziału Prawnego Rady Obwodu, Andrija Pitelaka, wynika, że przekazanie nastąpiło bezpłatnie, bez zawarcia jakiegokolwiek umowy wykupu i bez przetargu.

Czy to była prywatyzacja?

Ukraińska literatura prawnicza następująco definiuje pojęcie prywatyzacji w kontekście gospodarki zabytkami:

cytat

"Znamiona prywatyzacji wyczerpuje sytuacja, w której stosuje się szereg ustaw, które określają podstawy i tryb zamiany własności państwowej bądź komunalnej obiektów na własność prywatną."

dokument źródłowy

- artykuł prawniczy o prywatyzacji zabytków

Z jednej strony można by przyjąć, że na tym etapie do prywatyzacji nie doszło, skoro na świadectwie prawa własności widnieje, że własność ma formę nie "prywatną", lecz "kolektywną". Można też przyjąć, raczej optymistycznie, że nikt w Radzie Obwodu nie domyślał się, że intencją Arcybiskupa Joasafa nie było przeznaczenie Kompleksu na cele cerkiewne (co nie wynika z uchwały z 19 kwietnia 2005 r., ale o czym była mowa w rozporządzeniu o przekazaniu Kompleksu w użytkowanie z dnia 18 kwietnia 2001 r. ("*na utworzenie "szkoły dyrektorów chóralnych i psalmistów"*)).

Jak wykazano jednak w dalszej części opracowania, prawdziwym celem Arcybiskupa Joasafa było w rzeczywistości jak najszybsze "spieniężenie" bezpłatnie otrzymanego na własność majątku państwowego. Była to więc prywatyzacja, przeprowadzona na drodze oszukania urzędników państwowych i ominięcia przepisów. Była to prywatyzacja nawet nie za przysłowiowy "bezcen", lecz wręcz bezpłatna, a nawet z dopłatą od Państwa w postaci pomocy publicznej z lat 2001-2004!

Od Państwa dla Cerkwi bezpłatnie, od Cerkwi w prywatne ręce za pieniądze

Posłużono się wybiegiem, dzieląc operację prywatyzacji na dwa etapy. Najpierw doszło jedynie do przekształcenia własności z formy "komunalnej" (Obwód) na formę "kolektywną" (Iwano-Frankiwska Eparchia Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu), z naruszeniem przepisów.

Natomiast dwa lata później, 15 sierpnia 2007 r., Arcybiskup Joasaf zwyczajnie sprzedał Kompleks niejakiej Wiktorii Werheles, obywatelce Ukrainy zamieszkałej i prowadzącej interesy w Moskwie. Na świadectwie prawa własności wydanym 20 sierpnia 2007 r. na rzecz tej osoby widnieje już forma własności "prywatna".

dokument źródłowy

- artykuł prawniczy o prywatyzacji zabytków

Sprzedaż była celem operacji od samego początku, a nie dopiero w 2007 r., o czym świadczy fakt, że już 5 września 2005 r. Arcybiskup wnioskował do Państwowej Służby Ochrony Dziedzictwa Kulturowego w Kijowie o zgodę na sprzedaż Kompleksu. Naczelnik tej służby, Mykoła Kuczeruk, takiej zgody udzielił.

dokument źródłowy

- wniosek do Państwowej Służby Ochrony Dziedzictwa Kulturowego o zezwolenie na zbycie Kompleksu

dokument źródłowy

- zezwolenie na zbycie od Państwowej Służby Ochrony Dziedzictwa Kulturowego

Urzędnicy obwodowi byli świadomi, że doszło do prywatyzacji

A jak to postrzegali urzędnicy w Iwano-Frankiwsku? W wypowiedzi opublikowanej 4 kwietnia 2006 r. w artykule gazety "*Halycykyj Kurier*", Zastępca Naczelnika Głównego Zarządu Turystyki i Kultury Obwodowej Administracji Państwowej, Andrij Dawydiuk, pytany o legalność przekazania Kompleksu w Psarach Iwano-Frankiwskiemu Zarządowi Eparchialnemu Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu i przyczynę późniejszego niezgłoszenia go do "*spisu zabytków dziedzictwa kulturowego, które nie podlegają prywatyzacji*", daje wyraz temu, że urzędnicy obwodowi traktowali przekazanie Kompleksu jako prywatyzację:

cytat

"Ten obiekt przekazano na własność Cerkwi. Nieprzyzwoitością byłoby zabraniać czy pozwalać na jego prywatyzację".

dokument źródłowy

- artykuł w gazecie "*Halycykyj Korespondent*" z 4 kwietnia 2006 r.

Sprzecznosc z prawem prywatyzacji Kompleksu

Pogląd, iż przekazanie Kompleksu Iwano-Frankiwskiemu Zarządowi Eparchialnemu Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu nosiło znamiona prywatyzacji sprzecznej z obowiązującym wówczas prawem – i że władze obwodowe zdawały i zdają sobie z tego sprawę – znajduje dodatkowe potwierdzenie w projekcie pozwu sądowego przeciwko uchwale, opracowanym już na początku 2008 r. przez Dyrektora Wydziału Prawnego samej Rady Obwodu, Andrija Pitelaka. Czytamy:

cytat

"Kolejnym potwierdzeniem bezprawności uchwały Rady Obwodu jest fakt, że przekazanie siedziby Reya na własność Iwano-Frankiwskiego Eparchialnego Zarządu Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu nastąpiło po wejściu w życie Ustawy Ukrainy "w sprawie tymczasowego zakazu prywatyzacji zabytków dziedzictwa kulturowego", który zakazuje prywatyzowania zabytków dziedzictwa kulturowego do czasu zatwierdzenia przez Radę Najwyższą Ukrainy spisu zabytków dziedzictwa kulturowego, które nie podlegają prywatyzacji. Ustawa ta została przyjęta 1 lutego 2005 roku i obowiązuje do dnia dzisiejszego."

dokument źródłowy

- analiza prawna (projekt pozwu) Wydziału Prawnego Rady Obwodu z 2008 r.

Przekazanie Kompleksu na własność Iwano-Frankiwskiemu Zarządowi Eparchialnemu Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu było obarczone wieloma innymi wadami prawnymi, na które wskazuje Andrij Pitelak:

cytat

"Zgodnie z art. 60 Ustawy Ukrainy "O samorządzie terytorialnym na Ukrainie", rady rejonowe i obwodowe, w imieniu społeczności terytorialnych wsi, miejscowości i miast obwodów sprawują zarząd nad obiektami stanowiącymi ich wspólną własność, które zabezpieczają wspólne potrzeby społeczności terytorialnych. Organa samorządu lokalnego w imieniu i na rzecz społeczności terytorialnych, zgodnie z ustawą, wykonują kompetencje w zakresie władania, użytkowania i rozporządzania obiektami podlegającymi prawu własności kolektywnej, w tym realizują wszelkie operacje majątkowe, mogą przekazywać obiekty podlegające prawu własności kolektywnej w użytkowanie stałe bądź tymczasowe osobom prawnym i fizycznym, wydzierżawiać, sprzedawać i kupować, zastawiać, podejmować decyzje w sprawie ich zbycia oraz określać w ugodach i umowach warunki wykorzystania, użytkowania i finansowania obiektów, które są prywatyzowane bądź przekazywane w użyczenie względnie dzierżawę."

dokument źródłowy

- ustawa "o samorządzie terytorialnym"

cytat

"Wobec tego, jak wynika ze wskazanej normy ustawodawczej, Rada Obwodu mogła albo zbyć mienie należące do wspólnej własności społeczności terytorialnych wsi, miejscowości i miast obwodu, albo przekazać go w użytkowanie. Zbycia mienia dokonuje się w drodze jego sprzedaży, darowizny albo zamiany, czyli poprzez zawarcie umów cywilno-prawnych. Wszelkie umowy kupna sprzedaży, zamiany, darowizny, których przedmiotami są nieruchomości, podlegają notarialnemu poświadczeniu i rejestracji przez administrację państwową. W przedmiotowym przypadku nie zawarto żadnej umowy."

Przekazanie przez radę obwodu siedziby Reya na własność Iwano-Frankiwskiej Eparchii Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu jest ponadto bezprawne ze względu na fakt, że nastąpiło bezpłatnie. Ustawodawstwo Ukrainy przewiduje bezpłatne przekazanie mienia na drodze zamiany z własności państwowej na własność komunalną bądź odwrotnie, na mocy uchwały. Przekazanie takie następuje zgodnie z Ustawą Ukrainy "w sprawie przekazywania obiektów podlegających prawu własności państwowej i komunalnej" oraz postanowienia Rady Ministrów Ukrainy z 21.09.1998 nr 1482 "w sprawie przekazywania obiektów podlegających prawu własności państwowej i komunalnej".

dokument źródłowy

- ustawa "w sprawie przekazywania obiektów podlegających prawu własności państwowej i komunalnej"

dokument źródłowy

- postanowienie Rady Ministrów "w sprawie przekazywania obiektów podlegających prawu własności państwowej i komunalnej"

cytat

"Iwano-Frankiwski Eparchialny Zarząd Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu jest religijną organizacją zgodnie z art. 13 Ustawy Ukrainy "w sprawie swobody organizacji duchowych i religijnych". Formą własności obowiązującą dla organizacji religijnych jest własność kolektywna."

dokument źródłowy

- ustawa "w sprawie swobody organizacji duchowych i religijnych"

"Skoro w żadnym akcie prawno-normatywnym nie przewidziano możliwości bezpłatnego przekazania obiektów podlegających własności komunalnej w formę własności kolektywnej ani prywatnej, Iwano-Frankiwska Rada Obwodu, przyjmując uchwałę, postąpiła sprzecznie z ustawodawstwem i niezgodnie ze wspólnymi interesami społeczności obwodu.

Zgodnie z art. 17 tej Ustawy, organizacje religijne mają prawo wykorzystywać dla swoich potrzeb budynki i mienie, które podmioty państwowe, podmioty społeczne bądź obywatele udostępniają im na podstawie umów.

Budynki i mienie kultu, stanowiące własność państwową, przekazuje się w bezpłatne użytkowanie organizacjom, w posiadaniu których one się znajdują, albo zwraca się ich własność religijnym organizacjom na podstawie uchwał obwodowych administracji państwowych.

W przedmiotowym przypadku Iwano-Frankiwskiemu Eparchialnemu Zarządowi Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Kijowskiego Patriarchatu przekazano budowlę, która nigdy nie była budynkiem kultu. Siedziba Reya i park we wsi Pryozerne w rejonie Rohatyńskim wpisana jest do rejestru mienia komunalnego obwodu od 1992 roku i podlegały zarządowi budownictwa komunalnego oraz architektury Obwodowej Administracji Państwowej, natomiast wcześniej budynki te wykorzystywano jako szpital psychiatryczno-neurologiczny. Wobec tego, w myśl ustawodawstwa, budowlę taką można było przekazać wyłącznie w użytkowanie na podstawie umowy.

Siedziba Reya i park we wsi Pryozerne w rejonie Rohatyńskim stanowi zabytek architektury rangi krajowej zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej z dnia 06.09.1979 nr 442, nr ochronny 1193, a więc nie mogła być przekazywana na własność organizacji religijnej".

- spis zabytków architektury rangi krajowej w Rejonie Rohatyńskim

- mapa inwentaryzacyjna Kompleksu zabytkowego w Psarach

Czy miała powstać rezydencja dla Patriarchy Filareta?

18 sierpnia 2005 r. do Psar przyjeżdża kilku członków Rodziny Reyów z Warszawy z Polski (Antoni Rey, urodzony w Psarach syn ostatniego właściciela Ludwika Reya, oraz jego syn Jan wraz z żoną Małgorzatą i córką Katarzyną). Nie mają wówczas pojęcia o toczących się wydarzeniach. Zastali jedynie ostatniego kleryka prawosławnego, który za parę dni miał opuścić Kompleks. Z rozmów z tym klerikiem i innymi osobami spotkanymi na miejscu wyniknęła natomiast następująca wersja wydarzeń, wymagająca naturalnie weryfikacji:

"Arcybiskup Joasaf pierwotnie zamierzał przebudować pałac na rezydencję dla Patriarchy Kijowskiego w zachodniej Ukrainie. Władze Ukrainy miały tę odbudowę sfinansować ze środków publicznych, jednak po "pomarańczowej rewolucji" władze wycofały się z finansowania wskazując, że Cerkiew może przeprowadzić remont ze własnych środków" (przekazał Jan Rey).

UKRAIŃSKO-POLSKA FUNDACJA PSARY

Ulica Marwin 31 - 32410 Dobczyce koło Krakowa - Polska - telefon PL +48-602293087 - telefon UA +380-672-617601